

OP WEG NAAR EEN MEER TOEGANKELIJKE POLITIEK

*bevindingen en aanbevelingen van het project
politieke participatie door mensen met een
beperking*

Auteur: Henk Beltman

Correctie en vormgeving: Aan-Age Dijkstra en Katie van Beek

Uitgave: Zorgbelang Inclusief, mei 2022

Het project werd gefinancierd door het ministerie van Binnenlandse Zaken

Voor meer informatie kunt u contact opnemen via

henkbeltman@zorgbelanginclusief.nl

OVER ZORGBELANG INCLUSIEF

Zorgbelang Inclusief werkt aan een leefbare, zorgzame samenleving waar iedereen een volwaardige positie inneemt en met elkaar hieraan vorm geeft. Het perspectief en belang van de inwoner en de cliënt staat bij ons altijd centraal. Wij ondersteunen en adviseren inwoners, cliënten, patiënten, zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten, provincies, ministeries, zorgverzekeraars, onderwijsinstellingen en anderen. Dit doen we rond thema's als inclusie, zorg, welzijn, leefbaarheid, medezeggenschap en duurzaamheid.

<https://www.zorgbelanginclusief.nl/>

INHOUDSOPGAVE

	Samenvatting.....	5
	Inleiding.....	7
	Achtergrond en..... ontwikkelingen	9
	Werkwijze.....	13
	3.1. werven van de deelnemers	13
	3.2. trainen van de deelnemers	15
	3.3. begeleiden van de deelnemers	20
	3.4. coachen van de deelnemers	22
	3.5. kennisdeling en -verspreiding	25
	Conclusies.....	27
	Aanbevelingen.....	29
	Bijlage verder lezen.....	31

SAMENVATTING

Politieke participatie door mensen met een beperking (lichamelijk, psychisch of anderszins) krijgt steeds meer aandacht, zowel bij de mensen zelf als bij overheden en politieke partijen. In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken voerde Zorgbelang Inclusief tussen december 2020 en juni 2022 een project uit om hun politieke participatie te bevorderen. Het doel van het project was het geven van een stimulans aan de participatie van deze groep burgers die naar verhouding nog weinig deelneemt aan de politiek.

De vooraf gestelde doelen van het project zijn behaald. Meer dan 20 mensen met een beperking zijn geworven, getraind, begeleid en gecoacht bij het politiek actief worden. Zowel door middel van de activiteiten van de deelnemers zelf als door de verspreiding van dit eindrapport wordt de opgedane kennis gedeeld en verspreid.

Onderdelen

Het project kende verschillende onderdelen. Eerst werd met belangstellenden een kennismakingsgesprek gevoerd over hun motivatie en drijfveren. Daarna volgden de deelnemers een training over democratie en politiek. Vervolgens stelden de deelnemers hun persoonlijke doelen op en werden zij begeleid bij de uitvoering van de daarbij behorende activiteiten.

Gedurende het project wisselden de deelnemers tijdens intervisiebijeenkomsten regelmatig ervaringen en inzichten uit. De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 vormden een belangrijk focuspunt in het project.

Resultaten

Het project leverde drie belangrijke resultaten op. In de eerste plaats werden de deelnemers zich meer bewust van en verkregen zij meer kennis over politiek: wat houdt het in, hoe werkt het, hoe kan men invloed uitoefenen? In de tweede plaats gingen zij activiteiten op het gebied van politiek en/of belangenbehartiging (verder) ondernemen. Bijvoorbeeld door actief lid te worden van een politieke partij, mee te denken met verkiezingsprogramma's of een bijdrage te leveren aan de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. In de derde plaats stelden zeven deelnemers zich kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen. Voor en na de verkiezingen werden de meesten van hen burgerraadslid, terwijl één deelnemer gemeenteraadslid werd.

Bevindingen

Het project leverde onder meer bevindingen op over het belang van een systematisch begeleidingsproject en over de verhouding tussen politiek en belangenbehartiging.

De systematische begeleiding van het project hielp deelnemers bij het overwinnen van drempels en aarzelingen. Zij waren gemotiveerd om deel te nemen en zich in te zetten in de politiek, maar kenden twijfels over hun capaciteiten en de te nemen stappen.

De waardering voor hun activiteiten en de ervaring ertoe te doen als volwaardig burger bleek een sterke stimulans te zijn om politiek actief te worden.

De deelnemers varieerden in de mate waarop ze de focus legden op de rol van volksvertegenwoordiger (politicus) of op die van belangenbehartiger. Sommige deelnemers gingen uit van hun beperking en richtten zich in eerste instantie op het behartigen van belangen van mensen met een beperking.

Anderen wilden bovenal als volksvertegenwoordiger de gehele samenleving dienen. Zij ontkenden niet dat zij een beperking hadden, maar dat vormde niet het uitgangspunt van hun ambitie en activiteiten. Een aantal deelnemers ontwikkelde zich van belangenbehartiger tot volksvertegenwoordiger. Beide groepen wilden een bijdrage leveren aan meer inclusieve samenleving waaraan iedereen kan deelnemen.

Aanbevelingen

Uit het project komen vijf aanbevelingen voort voor de opdrachtgever, het ministerie van Binnenlandse Zaken.

- 1.** Neem de belemmeringen naar politieke participatie weg, onder andere door heldere wet- en regelgeving rond de inkomensgevolgen en door het tijdig en goed beantwoorden van vragen over technische faciliteiten en inkomenskwesaties.
- 2.** Stimuleer voortdurend de politieke participatie door mensen met een beperking, onder andere door de inzet van rolmodellen en maatjes/mentoren.
- 3.** Faciliteer projecten waarin mensen systematisch worden begeleid, want door die begeleiding verkrijgen zij kennis over de politiek en voelen zij zich gesteund en gewaardeerd.
- 4.** Stimuleer dat in de lokale inclusie agenda's aandacht wordt besteed aan politieke participatie, want dat is een vorm van democratisch burgerschap en helpt bij het creëren van de goede randvoorwaarden.
- 5.** Waardeer ieders bijdrage aan de democratie en politiek, want daardoor voelen burgers zich erkend als volwaardig lid van de samenleving.

1. INLEIDING

Motivatie

Het vervullen van politiek-bestuurlijke functies is een belangrijke manier voor burgers om zich persoonlijk te ontwikkelen en een bijdrage te leveren aan de democratie. Naar verhouding nemen echter weinig mensen met een beperking deel aan de politiek en het bestuur. Zorgbelang Inclusief heeft als missie het versterken van de maatschappelijke en politieke participatie door (kwetsbare) burgers. Daarom hebben wij het project 'politieke participatie door mensen met een beperking' opgezet en uitgevoerd. Het ministerie van Binnenlandse Zaken financierde het project. Het project past in een trend van toenemende belangstelling voor de politieke participatie door mensen met een beperking.

Doelen

Het doel van het project was het vergroten van de politieke participatie door mensen met een beperking. 'Mensen met een beperking' is een breed begrip. Het omvat mensen met een lichamelijke of psychische beperking, personen die te maken hebben met een niet-aangeboren hersenletsel of autisme, alsook mensen met meerdere beperkingen. Ook 'politieke participatie' is een breed begrip met veel denkbare activiteiten. Zoals lid worden van een politieke partij, meewerken aan een verkiezingscampagne, leveren van een inhoudelijke bijdrage, meewerken met de gemeenteraadsfractie, fractievolger worden of zich kandidaat stellen als gemeenteraadslid. Ook het lid zijn van een plaatselijke werkgroep toegankelijkheid of het meewerken aan een lokale inclusie agenda zijn voorbeelden van politieke participatie in brede zin.

Opdracht

De opzet (zoals geformuleerd in de subsidiebeschikking van het ministerie van Binnenlandse Zaken) bestond uit de volgende activiteiten:

1. Werven van 12-25 mensen met een beperking die in brede zin politiek actief willen worden
2. Trainen van de deelnemers in politieke kennis en vaardigheden
3. Begeleiden van de deelnemers naar het opstellen van een persoonlijk participatieplan
4. Coachen van de deelnemers bij de uitvoering van hun plan
5. Kennisdeling en -verspreiding

Duur

Het project startte in december 2020 met de werving van deelnemers en eindigde in mei 2022 met eindgesprekken met alle deelnemers. Op 14 juni 2022 vond de slotbijeenkomst plaats waarbij het eindrapport werd aangeboden aan ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken en leden van het aanjaagteam politieke participatie door mensen met een beperking. De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 vormden een belangrijk focuspunt in het project.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat een beschrijving van de achtergronden en ontwikkelingen rond politieke participatie door mensen met een beperking. De verschillende onderdelen en de werkwijze van het project komen in hoofdstuk 3 aan de orde. Hoofdstuk 4 geeft de conclusies weer en de aanbevelingen staan in hoofdstuk 5.

Verantwoording

Het eindverslag is gebaseerd op de ervaringen en inzichten die zijn opgedaan tijdens de diverse activiteiten van het project en op de periodieke gesprekken met de deelnemers. Tevens zijn recente ontwikkelingen op het gebied van politieke participatie door mensen met een beperking verwerkt.

2. ACHTERGROND EN ONTWIKKELINGEN

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergronden en actuele ontwikkelingen rond het thema politieke participatie door mensen met een beperking. Zij vormen namelijk de context waarbinnen het project heeft plaatsgevonden. Het project maakte onderdeel uit van een ontwikkeling van toenemende aandacht voor politieke participatie door mensen met een beperking. Onderdelen van die ontwikkeling waren: het belang van een meer representatieve democratie, het actieplan van het ministerie van Binnenlandse Zaken, de oprichting van een kennis- en informatiepunt, het instellen van het aanjaagteam van bestuurders met een beperking en meer belangstelling bij zowel politieke partijen als (organisaties voor) mensen met een beperking voor het onderwerp.

Representatieve democratie

Een representatieve democratie veronderstelt dat zoveel mogelijk burgers, ongeacht hun afkomst, achtergrond of beperking, invulling geven aan hun democratisch burgerschap en politiek-bestuurlijke functies vervullen. De politieke participatie door mensen met een beperking blijft echter achter bij die van burgers in het algemeen. Van de circa 12.000 volksvertegenwoordigers en bestuurders heeft nog geen 0,5% een structurele functionele beperking, terwijl dit voor 10 tot 15% van de Nederlandse bevolking geldt.

Als gevolg van de beperkte deelname aan de politiek door mensen met een beperking is de democratie minder representatief, kunnen mensen met een beperking hun talenten niet inzetten en mist de samenleving hun talenten en expertise. Meer politieke participatie door mensen met een beperking is daarom een voorwaarde voor een meer representatieve democratie.

Actieplan ministerie van Binnenlandse Zaken

Om de politieke participatie door mensen met een beperking te bevorderen, heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken eind 2020 het 'Actieplan politieke ambtsdragers met een beperking' opgesteld. Het actieplan kwam voort uit een motie uit 2016 van de toenmalige Tweede Kamerleden Voortman en Van Dijk, ingediend bij de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking. In deze motie werd de regering opgeroepen belemmeringen weg te nemen voor mensen met een beperking zodat zij actief kunnen deelnemen aan de democratie. In het actieplan werden diverse maatregelen en acties aangekondigd. Onder meer pilots waardoor kandidaat-gemeenteraadsleden en huidige gemeenteraadsleden een beroep konden doen op een vergoeding, zodat zij op een gelijk speelveld kwamen als andere raadsleden. Het actieplan wordt in de zomer van 2022 geëvalueerd, waarna er een nieuwe beleidsbrief over de beleidsvoornemens in de komende jaren naar de Tweede Kamer zal worden verzonden.

Toenemende belangstelling

Uit diverse signalen blijkt dat de belangstelling voor politieke participatie door mensen met een beperking toeneemt. Hierbij enkele voorbeelden. In de provincie Drenthe heeft (oktober 2021) een bijeenkomst plaatsgevonden over 'Politiek actief met een beperking in Drenthe' met ruim 60 deelnemers. Een werkgroep stelt een activiteitenagenda op om politieke participatie door mensen met een beperking verder in de provincie te stimuleren. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een aanjaagteam ingesteld van bestuurders met een beperking. Het team heeft als taak het enthousiasmeren van mensen met een beperking om politiek actief te worden en het ontvankelijk maken van instanties daarvoor. Het team is begin 2022 gestart en werkt samen met diverse organisaties (zoals het kennispunt lokale politieke partijen, leder(in), MIND) aan het organiseren van bijeenkomsten over het onderwerp politieke participatie. Ook geven de leden interviews, voeren zij gesprekken met (bestuurdersverenigingen van) politieke partijen en signaleren zij knelpunten wat betreft politieke participatie.

Verder werkten in mei 2022 twee initiatiefnemers aan een landelijke werkgroep 'toegankelijke politiek' die politieke participatie door mensen met een beperking wil stimuleren. Onder meer wil de werkgroep politieke partijen stimuleren om meer mensen met een beperking bij verkiezingen op een verkiesbare plek op de kandidatenlijst te plaatsen. Ten slotte namen gemeenten voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 maatregelen om het stemmen door mensen met een visuele of verstandelijke beperking te faciliteren.

Opvallend is dat gemeenten in de lokale inclusie agenda's die zij opstellen voor de implementatie van het VN-verdrag handicap nauwelijks aandacht besteden aan politieke en bestuurlijke participatie. Dit terwijl de staten zich in artikel 29 'Participatie in het politieke en openbare leven' van het verdrag verplichten tot het waarborgen dat mensen met een beperking 'daadwerkelijk en ten volle' kunnen participeren in het politieke en openbare leven. Die verplichting kunnen zij onder meer naleven door actief een omgeving te bevorderen waarin personen met een beperking kunnen participeren in de uitoefening van openbare functies, zonder discriminatie en op voet van gelijkheid met anderen. Ook kunnen overheden hun participatie in publieke aangelegenheden aanmoedigen, waaronder de participatie in de activiteiten en het bestuur van politieke partijen.

In de model-handreiking van de Vereniging Nederlandse Gemeenten en in de lokale inclusie agenda's van gemeenten ligt de focus echter veelal op fysieke toegankelijkheid en op deelname aan andere levensdomeinen. Denk hierbij aan onderwijs en ontwikkeling, werk en inkomen, vrije tijd, vervoer en welzijn, gezondheid en ondersteuning. Toegankelijkheid van en deelname aan de politiek en het bestuur komen niet of nauwelijks aan de orde. Terwijl deelname aan de politiek en de lokale democratie ook voor mensen met een beperking een manier is om hun democratisch burgerschap uit te oefenen. Bovendien kunnen zij door middel van politieke activiteiten een bijdrage leveren aan het creëren van de voorwaarden voor een meer inclusieve samenleving.

Kennis- en informatiepunt politieke participatie

Naarmate meer mensen met een beperking politiek actief worden, komen er meer vragen over technische ondersteuningsfaciliteiten en de gevolgen voor het inkomen. Bij velen leven namelijk vragen over inkomen, begeleiding en ondersteuning als zij politiek actief willen worden. Bijvoorbeeld over de inkomensgevolgen als men vanuit een uitkeringssituatie politiek actief wordt. Mensen met een beperking kunnen ontmoedigd raken als zij tegen een weinig ontvankelijke cultuur aanlopen, het UWV ontoereikende antwoorden geeft op inkomensvragen of als er geen kennis is bij de griffies over benodigde faciliteiten. In 2022 wordt daarom een kennis- en informatiepunt opgezet dat als taak krijgt het beantwoorden van vragen van burgers en instanties over knelpunten rond politieke participatie van mensen met een beperking. Het punt zal bestaan uit een netwerk van relevante organisaties, zoals de VNG, vereniging van griffiers en vereniging voor gemeenteraadsleden. Deze organisaties gaan zich inzetten voor politieke participatie door mensen met een beperking en het beantwoorden van vragen van mensen of organisaties hierover.

3. WERKWIJZE

Het project had als doel het stimuleren van de politieke participatie van mensen met een beperking. De werkwijze bestond in de kern uit een systematische en periodieke begeleiding van de deelnemers op diverse momenten gedurende het project. Het project kende verschillende onderdelen: werven van deelnemers, geven van een training, begeleiden en coachen bij het bepalen van persoonlijke doelen en uitvoeren van activiteiten, gesprekken met rolmodellen en organiseren van uitwisselingsbijeenkomsten.

3.1 WERVEN VAN DE DEELNEMERS

Het werven van potentiële deelnemers gebeurde op verschillende manieren en via uiteenlopende kanalen. Namelijk via sociale media, cliëntenorganisaties (zoals Ieder(in) en de Nederlandse Vereniging voor Autisme), bekende 'ervaringsdeskundigen' (met name Jan Troost) en het netwerk van Zorgbelang Inclusief. Via deze relaties werd het bestaan van het project bekend gemaakt en kregen geïnteresseerden de gelegenheid om zich aan te melden. In december 2020 hadden zich meer dan 40 belangstellenden gemeld, vooral uit de provincie Gelderland, maar ook uit de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Overijssel.

De belangstellenden hadden te maken met diverse soorten beperkingen: lichamelijk (rolstoelgebruiker, slechtziend, slechthorend), psychisch, niet-aangeboren hersenletsel, autisme, of een combinatie. In verband met de uitvoerbaarheid van het project werd het aantal deelnemers beperkt tot maximaal 30 deelnemers. Op een enkeling na woonden zij in de provincie Gelderland. Veel deelnemers hadden een lichamelijke beperking en zaten in een rolstoel of waren slechtziend of slechthorend. Daarnaast was er een aantal deelnemers met een psychische beperking of autisme. Een aantal deelnemers kende een combinatie van deze beperkingen.

Kennismakingsgesprekken

Met ruim 30 potentiële deelnemers zijn kennismakingsgesprekken gevoerd om zicht te krijgen op hun achtergronden en ambities. Waarom wilden zij deelnemen aan het project, met welke beperking(en) hadden zij te maken, wat waren hun ervaringen tot dusver met de politiek? Tevens is tijdens die gesprekken oriënterend gesproken over mogelijke doelen als het gaat om politieke participatie. Hadden zij bijvoorbeeld ambities om gemeenteraadslid te worden, of wilden ze verkennen of politiek bij hen paste? De gesprekken waren verhelderend en gaven het ambitieniveau van de kandidaten op dat moment aan. Dat varieerde van kennis maken met de politiek en zich oriënteren op politieke partijen tot het verkrijgen van inzicht in de werking van de gemeente en het onderzoeken of een politieke functie als gemeenteraadslid hen aansprak.

Sommige deelnemers, die actief waren in belangenbehartiging (bijvoorbeeld in een werkgroep toegankelijkheid), wilden meer kennis opdoen over het beïnvloeden van de gemeente.

De meeste deelnemers gaven aan dat zij het project wilden gebruiken om te bezien of politiek hen aantrok en bij hen paste en voor welke functies zij in aanmerking konden of wilden komen.

De kennismakingsgesprekken bleken nuttig omdat ze de deelnemers in een vroegtijdig stadium stimuleerden om na te denken over wat zij beoogden. Daarnaast kregen de deelnemers in de gesprekken al de ervaring dat zij meededen aan een gezamenlijk project waaraan zij zich enige tijd verbonden.

De deelnemers schreven zich uit belangstelling in voor het project, maar deelname was niet geheel vrijblijvend. Het was de bedoeling dat de deelnemers zich voor enige tijd committeerden aan het project en er deel van uitmaakten. De periodieke klankbordgesprekken en uitwisselingsbijeenkomsten in latere fasen van het project droegen vervolgens bij aan dat gevoel van verbinding in een gezamenlijke activiteit.

3.2. TRAINEN VAN DE DEELNEMERS

In januari en februari 2021 vonden vijf bijeenkomsten plaats als start van het project. Deze bijeenkomsten waren bedoeld om het project nader toe te lichten, basiskennis te bieden over democratie en politiek en de deelnemers met elkaar kennis te laten maken. Bovenal verschaften de bijeenkomsten de deelnemers de informatie op basis waarvan zij hun eigen persoonlijke politieke doelen nader konden bepalen. Spraken politieke activiteiten de deelnemers aan of juist niet?

In de eerste bijeenkomst lichtten ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken (Ammer Moser en Beatrice Keunen) het actieplan voor politieke ambtsdragers van het ministerie toe. In de daaropvolgende bijeenkomsten verzorgde Reinier Mulder namens ProDemos (huis voor democratie en rechtsstaat) een training over democratie, politiek, gemeente en het uitoefenen van invloed. Onderwerpen die in de training aan de orde kwamen: hoe wordt Nederland bestuurd (staatsinrichting, scheiding der machten, rechtsstaat); hoe werkt de politiek (politieke partijen, hoe politiek actief worden); hoe werkt de gemeente (gemeenteraad, beïnvloeden van besluitvorming); hoe kunnen verschillende persoonlijke talenten in de politiek worden ingezet? Tevens vertelden enkele gastsprekers, die zelf een beperking hebben en politiek actief zijn, over hun ervaringen met het beoefenen van politiek en belangenbehartiging. Deze gastsprekers waren Hans Egtberts (gemeenteraadslid in Duiven) en Jan Troost (lobbyist).

Onder leiding van de trainer stelden de deelnemers een manifest op voor een toegankelijke gemeenteraad. In dit manifest staan belangrijke voorwaarden voor succesvolle participatie door mensen met een beperking aan de gemeentelijke en provinciale politiek. Zoals: maak vergaderzalen toegankelijk; bescherm mensen tegen verlies van uitkering; zorg voor voldoende pauzes, rustmomenten en vergader niet te lang; denk aan toegankelijk toiletgebruik; regel een flexibel vervoer. Bovenal: zie mensen met een beperking als medemens, ga met hen in gesprek over wat zij nodig hebben en maak gebruik van hun kwaliteiten in de lokale democratie.

Beoordeling training

De deelnemers waardeerden, blijktens de evaluatie, de training in hoge mate. De bijeenkomsten werden door bijna alle deelnemers bezocht, er waren vrijwel geen afmeldingen. De sfeer was goed en de betrokkenheid hoog. De deelnemers gaven aan dat hun kennis over politiek en democratie was toegenomen en dat zij goede suggesties kregen over hoe in de politiek actief te zijn. Daardoor werd hun politieke zelfbewustzijn vergroot en de drempel naar de politiek verlaagd. De praktische tips van de trainer en de gastsprekers werden zeer gewaardeerd. Zoals: het belang van de griffie, je verlies kunnen accepteren, het belang van langere tijd meedraaien in een partij. Kortom, de training droeg sterk bij aan de motivatie van de deelnemers om zich politiek actief in te zetten.

In de eerste bijeenkomsten was het even zoeken naar de juiste technische ondersteuning voor slechthorenden en slechtzienden, maar daarna verliepen de vergaderingen veelal zonder problemen. Verder was het – ook gezien de uiteenlopende wensen en behoeften van de deelnemers - aftasten naar het evenwicht tussen een optimale inbreng van de deelnemers en de sturing van de bijeenkomsten. Een aantal deelnemers liet weten dat voor de orde van de bijeenkomsten een strakkere sturing van de agenda en het omgaan met de 'mute'-knop wenselijk was. Enkelen gaven aan dat aandacht voor het kernachtig verwoorden van standpunten (debatteren) of het geven van huiswerkopdrachten wellicht wenselijk was geweest. De informatiemap van ProDemos werd gewaardeerd (hoewel sommige onderdelen voor slechtzienden slecht te lezen waren). Het tijdig toe- en nasturen van informatie (agenda, inleidingen) werd op prijs gesteld.

Drie overwegingen rond de training

De evaluatie van de training leidde tot drie punten ter overweging. Ten eerste was het, aan de ene kant, wellicht wenselijk geweest dat er minder deelnemers waren. Dit voor de overzichtelijkheid van de training en een gemakkelijker onderling contact tussen de deelnemers. Aan de andere kant wilden we zoveel mogelijk wensen tot deelname honoreren. Het aantal deelnemers was al beperkt in verhouding tot het aantal aanmeldingen. In ieder geval bleek een strakke wijze van vergaderen nodig omdat bij een meer losse vergaderwijze sommige deelnemers veel meer tot hun recht kwamen dan anderen (zoals de deelnemers met een autistische achtergrond).

Ten tweede was het mogelijk geweest al bij de start de deelnemers op een bepaald kennisniveau in te delen. Een aantal deelnemers ervoer een niveauverschil onder de deelnemers. Zo'n onderverdeling van de deelnemers had het mogelijk gemaakt de training meer op de specifieke wensen en behoeften van de deelnemers toe te spitsen. Aan de andere kant zou dat de deelnemers al vanaf het begin in aparte hokjes geplaatst hebben, terwijl juist de uitwisseling van de verschillende ervaringen op prijs werd gesteld. Het bespreken van de verscheidenheid aan ervaringen en inzichten werkte namelijk stimulerend en verbindend. Bovendien wilden de meeste deelnemers het project juist gebruiken om te verkennen wat politiek inhoudt en of het bij hen paste.

Ten derde hadden sommige deelnemers in het begin een uitgebreidere kennismaking gewenst om meer inzicht te krijgen in elkaars achtergrond en doelen. In de loop van het project, vooral dankzij de uitwisselingsbijeenkomsten, leerden de deelnemers elkaar beter kennen. De aanvankelijk beoogde verdieping van intensievere contacten tussen deelnemers in de verschillende regio's kwam, op enkele contacten na, niet echt tot stand.

Citaten van deelnemers

- 'Het project heeft mij een parttime baan opgeleverd' (gemeenteraadslid)
- 'Het project heeft mij geholpen bij het zetten van de puntjes op de i van wat ik wilde met politiek'
- 'Het was een leuke groep om mee te sparren en goed voor netwerken en contacten'
- 'Ik kreeg de ruimte om te ontdekken of de politiek iets voor mij was'
- 'Zonder het project was ik nooit gekomen waar ik nu ben'
- 'Wat het intrinsiek met je doet dat je onderdeel bent van de maatschappij is moeilijk te omschrijven, maar het is waardevol en geeft je een goed gevoel'
- 'Het was een leerzaam project waarin ik kennis van de politiek heb opgedaan'
- 'Het project heeft mij gemotiveerd om bewust met politiek bezig te zijn en erover na te denken'
- 'Het project heeft mij geholpen om politiek actief te worden en gemotiveerd om stappen te zetten'

Uitwisselingsbijeenkomsten

Als vervolg op de training zijn in de loop van het project vier bijeenkomsten gehouden. Het doel van deze bijeenkomsten was de deelnemers in de gelegenheid te stellen ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. Hoe pakt men iets politiek op; welke faciliteiten bieden de verschillende gemeenten; wat waren de ervaringen en wat zijn de plannen? Tevens hielden deskundige sprekers interessante inleidingen.

Zo vertelde Bart Kuijer (fractievoolger van de Provinciale Statenfractie van de Partij voor de Dieren in Gelderland) over de functie van fractievoolger en over manieren om de gemeenteraad te beïnvloeden. (Hij was, evenals Hans Egtberts, bereid om ad hoc als klankbord te functioneren voor de deelnemers. Daarvan werd incidenteel en met veel waardering gebruik van gemaakt.) Aline Verhoef (griffier van de gemeente Nijkerk) hield een inleiding over rol en taken van de griffie, ook wat betreft het betrekken van burgers. Joyce van der Klauw (projectmedewerker van het project van VNG Iedereen doet mee!) besprak de laatste ontwikkelingen rond de implementatie van het VN-verdrag over de rechten van mensen met een beperking.

De deelname aan deze bijeenkomsten was groot, zij het dat in de loop van het project deelnemers tijdelijk of definitief afhaakten, en dus minder of niet meer aan de bijeenkomsten deelnamen. Ongeveer vijftien deelnemers stopten geleidelijk om diverse redenen met het project.

Bijvoorbeeld omdat zij een baan hadden gevonden, of wegens ernstige ziekte of psychische problematiek. Het project stond open voor alle mensen met een beperking, lichamelijk, psychisch of anderszins, maar in de praktijk bleken veelal mensen met een lichamelijke beperking aan het project deel te nemen.

Deelnemers met een psychische kwetsbaarheid of autisme bleken eerder af te vallen als gevolg van energieverlies, levensproblemen of andere prioriteiten. Enkele deelnemers bleven licht aangehaakt aan het project, maar schortten hun activiteiten tijdelijk op totdat hun omstandigheden waren veranderd en/of de energiebalans verbeterd was.

Uiteindelijk bleven vooral de deelnemers die politiek actief waren geworden, evenals enkele enthousiaste belangenbehartigers, tot het eind toe aan het project deelnemen. Onder hen ook mensen met een achtergrond van psychische kwetsbaarheid, autisme en niet-aangeboren hersenletsel.

Overigens was de kwestie van energie voor veel deelnemers een belangrijk aandachtspunt. Door de aard van hun (soms meerdere) beperkingen worden zij in hun leven gedwongen doelgericht en efficiënt om te gaan met hun beperkte energie. Zij moeten keuzes maken in welke activiteiten zij wel of niet investeren. Daarom was het niet vreemd dat verschillende deelnemers tijdelijk of definitief stopten omdat zij hun energie voor andere levensgebieden moesten gebruiken.

3.3. BEGELEIDEN VAN DE DEELNEMERS

De deelnemers meldden zich voor het project aan omdat zij in principe belangstelling hadden om als democratisch burger actief te worden in de politiek. Dankzij de training kregen zij informatie op basis waarvan zij hun persoonlijke ambities en doelen beter konden bepalen. In een persoonlijk gesprek met de projectleider werkten zij hun doelen meer systematisch uit. Het opstellen van een uitgewerkt persoonlijk plan was voor de meeste deelnemers te veel gevraagd. Zij wilden zich eerst goed oriënteren en al werkenderwijs hun ambities en doelen bepalen.

De ambities en doelen van de deelnemers varieerden. Sommigen wilden meer kennis verkrijgen van de gemeente, anderen wilden verkennen of politiek bij hen paste en welke politieke partij hen aansprak. Slechts enkelen hadden vanaf het begin de ambitie om gemeenteraadslid te worden.

Andere deelnemers wilden vooral als belangenbehartigers actief blijven, bijvoorbeeld in gemeentelijke werkgroepen inclusie en toegankelijkheid, en meer kennis van de politiek krijgen. Deze ambities, doelen en bijbehorende activiteiten bespraken de deelnemers in klankbordgesprekken met de projectleider.

Verhouding volksvertegenwoordigers en belangenbehartiger

Een belangrijk aandachtspunt dat al aan het begin van het project naar boven kwam was de verhouding tussen politiek/volksvertegenwoordiging en belangenbehartiging. Bij het bepalen en uitwerken van de persoonlijke doelen en activiteiten werden er namelijk globaal twee perspectieven bij de deelnemers zichtbaar.

Aan de ene kant waren er deelnemers die zich concentreerden op belangenbehartiging voor mensen met een beperking, vooral naar de gemeente toe. Zij namen hun beperking als uitgangspunt en wilden opkomen voor de belangen van de groep mensen met een beperking. Zij vonden dat belangenbehartiging beter bij hen paste of meenden dat zij via de weg van belangenbehartiging meer effect hadden. Bijvoorbeeld omdat zij gemakkelijker met alle politieke partijen contacten konden onderhouden.

Aan de andere kant waren er deelnemers die vanuit hun talenten en maatschappelijke betrokkenheid een bijdrage wilden leveren aan de samenleving als geheel. De beperkingen waarmee zij te maken hebben maakten wel onderdeel uit van hun leven, maar vormden niet het uitgangspunt of de kern van hun politieke ambitie en activiteiten.

Zij zagen zich als vertegenwoordiger van alle burgers, ongeacht hun achtergrond. Er was dus in principe een verschil in benadering bij de deelnemers. De belangenbehartiger redeneerde vanuit de eigen beperking en doelgroep, de volksvertegenwoordiger stelde het algemeen belang voorop. Een aantal deelnemers ontwikkelde zich van belangenbehartiger tot volksvertegenwoordiger, uiteraard vooral degenen die actief werden in een politieke partij, zich kandidaat stelden voor de gemeenteraadsverkiezingen of burgerraadslid werden.

In de praktijk liepen de beide benaderingen soms in elkaar over. Zowel politiek als belangenbehartiging zijn immers vormen van participatie door burgers, en dus manieren om invloed uit te oefenen voor een betere samenleving. Ook de volksvertegenwoordiger nam zichzelf en zijn eigen ervaringen mee, terwijl de belangenbehartiger het nut van politiek ging inzien. Beide typen deelnemers aan het project leverden bijdragen aan de verkiezingsprogramma's, in het bijzonder het onderdeel inclusie, voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022.

3.4. COACHEN VAN DE DEELNEMERS

Gedurende het project heeft de projectleider vier coaching-gesprekken gevoerd met de deelnemers. Daarnaast vond regelmatig mailwisseling plaats over ontwikkelingen, ervaringen en plannen. De gesprekken en mails leidden bij de deelnemers vaak tot verheldering en soms tot lichte bijstelling van hun doelen en tot verduidelijking van de activiteiten die nodig waren om die doelen te realiseren. Een belangrijk onderwerp in de gesprekken was het belang van het langzaam ingroeien in een politieke partij. Zeker twaalf deelnemers werden namelijk op diverse manieren actief in een politieke partij. Zij mengden zich in de interne discussies, dachten mee over het verkiezingsprogramma, leverden een bijdrage aan de verkiezingscampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 of werden burgerraadslid.

Het belang van de coaching-gesprekken lag in het geven van inhoudelijke suggesties (manieren om in een politieke partij actief te worden), in persoonlijke feedback (bijvoorbeeld over hoe de deelnemers overkwamen) en in het geleidelijk rijpen van inzichten. Daardoor nam het zelfvertrouwen van de deelnemers toe en voelden zij zich gestimuleerd om lid te worden van een politieke partij, de functie van fractievolger op zich te nemen of zich aan te melden als kandidaat-raadslid.

De motivatie van de deelnemers was uiteraard bepalend voor hun doelen en activiteiten en voor wat zij bereikten. Het project bood slechts ondersteuning en stimulansen. Als het project echter alleen zou hebben bestaan uit een training, dan zouden de voordelen van langdurige ondersteuning en begeleiding er niet geweest zijn. Het periodiek bijpraten met ieder over zijn plannen en activiteiten bleek (met de periodieke bijeenkomsten) een goede manier om het enthousiasme hoog te houden en de deelnemers te stimuleren om verder te gaan. Een deelnemer deed de suggestie dat het zinvol kan zijn dat in een dergelijk project elke deelnemer vanaf het begin een persoonlijke 'politiek maatje' krijgt om periodiek mee te sparren.

Wegens het belang van het regelmatig onderhouden van contacten met de deelnemers was het project arbeidsintensief. Er waren veel uren nodig voor het betrekken en ondersteunen van de deelnemers en het organiseren van uitwisselingsbijeenkomsten. Zonder die intensieve inzet en periodieke contacten had een aantal deelnemers zich waarschijnlijk minder verbonden gevoeld aan het project.

Gemeenteraadsverkiezingen maart 2022

Uiteindelijk stelden zeven deelnemers zich verkiesbaar als kandidaat-raadslid voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. Eén deelnemer was wel gevraagd om zich kandidaat te stellen, maar wilde eerst in de komende jaren als fractievolger kennis en ervaring opdoen. Een aantal deelnemers was in 2021 aan de slag gegaan en geïnstalleerd als steunfractie- of commissielid. Zij namen actief deel aan de verkiezingscampagne van hun partij en dachten mee over het verkiezingsprogramma. Helaas werden zij (vaak net) niet gekozen. Soms omdat zij op een onverkiesbare plaats stonden, in de meeste gevallen omdat de uitslag van de verkiezingen voor hun partij tegenviel. Zes deelnemers besloten door te gaan als burgerraadslid, of werden na de verkiezingen als zodanig geïnstalleerd. In de komende jaren doen zij dus (meer) kennis en ervaring op en een aantal wil zich kandidaat stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Eén kandidaat-gemeenteraadslid is in mei beëdigd als gemeenteraadslid omdat zij doorschoof op de lijst toen een college-raadslid de functie van wethouder op zich nam.

Deze deelnemers kregen te maken met diverse belemmeringen die hun functioneren in de gemeentelijke politiek bemoeilijkten. Namelijk de onzekerheid over de gevolgen voor hun inkomen en de diverse hindernissen wat betreft toegankelijkheid. In de eerste plaats bestond er veel onduidelijkheid over de gevolgen van een politieke functie voor het inkomen. Bij het ontvangen van een vergoeding voor een politiek ambt lopen mensen met een beperking het risico dat zij hun uitkering op basis van arbeidsongeschiktheid kwijtraken, met de daaraan gekoppelde voorzieningen. Zij willen de zekerheid dat zij altijd kunnen terugvallen op de oude uitkering, onder de oude voorwaarden.

Het UWV kan echter niet in alle gevallen de gevraagde duidelijkheid geven over de samenloop van de uitkering, toeslag of toelage met de (raads)vergoeding. Daardoor bestaat er angst voor een mogelijke inkomensval als tijdens en na het politieke ambt (neven)inkomsten van een politieke functie moeten worden verrekend met een al bestaande uitkering. Deze inkomenskwestie werd door de deelnemers veelal praktisch opgelost doordat zij, in alle onzekerheid, de stap waagden of doordat hun vergoeding als burgerraadslid werd beperkt.

Namelijk tot het maximum van de vrijwilligersvergoeding van 1.800 euro per jaar. Een principiële oplossing is het uiteraard niet en het biedt mensen met een beperking niet de gelijkwaardige positie waarop zij in een inclusieve samenleving recht hebben. De angst voor inkomensverlies blijft een hinderpaal voor mensen met een beperking om politiek actief te worden. De regelgeving is dus zeker geen stimulans om te gaan participeren in de politiek, integendeel.

In de tweede plaats kregen de deelnemers te maken met tal van fysieke belemmeringen. Denk aan onder meer ontoegankelijke gemeentehuizen, moeilijk verstelbare microfoons, de lange duur van vergaderingen, het ontbreken van ringleidingen, het niet kunnen lezen van lange en ingewikkelde teksten, ontoegankelijke toiletten en gebrekkige vervoersmogelijkheden. Daarnaast is de politieke cultuur niet gewend aan de participatie van mensen met een beperking. Politieke partijen, gemeenteraden en griffies zijn vaak niet vertrouwd met mensen met een beperking, en dus niet bekend met wat zij nodig hebben om hen in staat te stellen om mee te doen.

Een pilot van het ministerie van Binnenlandse Zaken bood een gedeeltelijke oplossing voor deze fysieke belemmeringen. Vier deelnemers namen namelijk deel aan een pilot van het ministerie en de vereniging voor gemeenteraadsleden voor (kandidaat)gemeenteraadsleden met een beperking.

De pilots moesten ervoor zorgen dat mensen met een beperking in dezelfde uitgangspositie kwamen als mensen zonder een beperking. Het ging onder meer om een pilot voor financiële ondersteuning van aankomende raadsleden. De deelnemers ontvingen een bestedingsbudget van maximaal 2.000 euro voor kosten die zij vanwege de beperking maakten tijdens de kandidaatstellingsperiode.

Dankzij deze pilot konden vier deelnemers aan het project belangrijke technische ondersteuningsmiddelen aanschaffen (bijvoorbeeld een speciale laptop, hoortoestel of brailleleesregel). Die middelen vergemakkelijkten hun politieke participatie in belangrijke mate.

Daarnaast overlegden de deelnemers die burgerraadslid werden met de griffies over de ondersteuning en hulpmiddelen die zij nodig hadden om te kunnen functioneren. In de meeste gevallen verliepen die gesprekken goed en werden voor zover mogelijk passende regelingen getroffen (zoals meer pauzes in vergaderingen en betere digitale toegankelijkheid van vergaderstukken). In hun eigen partij werden de deelnemers serieus genomen en voelden ze zich welkom en veilig. Ook praktisch hielpen partijgenoten, bijvoorbeeld door gezamenlijk reizen naar vergaderingen.

3.5. KENNISDELING EN - VERSPREIDING

Het project leverde kennis en inzichten op die bruikbaar kunnen zijn voor het stimuleren van politieke participatie door mensen met een beperking. De kennis en inzichten worden op diverse manieren gedeeld en verspreid. Namelijk via de deelnemers zelf, het eindrapport voor het ministerie van Binnenlandse Zaken, de verbindingen met het aanjaagteam politieke participatie, het kennis- en informatiepunt en de contacten met belangenorganisaties voor mensen met een beperking.

Bovenal agendeerden de deelnemers aan het project zelf het thema van politieke participatie door mensen met een beperking. Op diverse manieren werden velen van hen in meer of mindere mate politiek actief. Zij werden lid van, of actiever in, een politieke partij, namen deel aan fractievergaderingen, dachten mee over het verkiezingsprogramma of leverden een bijdrage aan de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. Zeven deelnemers stelden zich kandidaat als gemeenteraadslid, zes deelnemers werden burgerraadslid en een deelnemer werd gemeenteraadslid. Zij lieten dus zien dat zij als betrokken en actieve burgers een waardevolle bijdrage konden leveren aan de lokale democratie en aan een meer inclusieve samenleving waaraan iedereen kan meedoen. Louter hun aanwezigheid had al een bewustmakende uitwerking op de gemeente en gemeenteraadsliden. Zij waren exponenten van de toenemende politieke participatie door mensen met een beperking.

Daarnaast waren er diverse activiteiten die als het ware neveneffecten waren van het project. Zo boden twee deelnemers van het project het manifest 'toegankelijke gemeenteraad' aan de gemeente West- Betuwe aan. Dit initiatief leidde tot goede contacten met de gemeente, de wethouders en de gemeenteraad. Het manifest werd ook geplaatst op websites van de vereniging van griffiers en vereniging van gemeenteraadsliden. Een deelnemer werkte mee aan een filmpje van de gemeente Nijmegen voor het oproepen van mensen met een beperking om te gaan stemmen voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021.

Verder werd een deelnemer lid van de werkgroep inclusie van de gemeente Arnhem, sprak een andere deelnemer in bij een vergadering van de gemeenteraad en beoordeelde weer een andere deelnemer verkiezingsprogramma's in haar gemeente vanuit burgerperspectief. Voorts werd ProDemos ondersteund bij het verspreiden van de cursus Politiek Actief onder (organisaties van) mensen met een beperking.

Een laatste neveneffect was de totstandkoming van contacten van de deelnemers met mensen met een beperking die in andere provincies gemeenteraadslid of burgerraadslid waren geworden. De deelnemers wisselden met hen ervaringen en tips uit. Het project was dus nuttig voor het opbouwen van contacten en netwerken. Kortom, het project had meer impact dan alleen voor de deelnemers zelf.

Het project heeft bevindingen, conclusies en aanbevelingen opgeleverd die relevant kunnen zijn voor diverse organisaties die betrokken zijn bij het stimuleren van de politieke participatie door mensen met een beperking.

Het rapport kan input leveren voor het beleid in de komende jaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken op dit gebied. Het aanjaagteam van bestuurders met een beperking kan aandachtspunten uit het project gebruiken voor het enthousiasmeren van mensen met een beperking om politiek actief te worden. Belangrijke punten bleken onder meer te zijn: oriënteer je op de verschillende politieke partijen; stap geleidelijk in een politieke partij in (woon fractievergaderingen of partijbijeenkomsten bij); aarzel niet de griffie te vragen om informatie en ondersteuning; zoek een ervaren gemeenteraadslid als klankbord.

Ook voor het kennis- en informatiepunt politieke participatie kunnen de bevindingen van het project nuttig zijn. Bijvoorbeeld over de vragen rond inkomensgevolgen en technische faciliteiten waar mensen met een beperking die politiek actief worden tegenaan lopen. Vragen over deze kwesties kunnen helpen bij het opstellen van een FAQ voor de website en het opbouwen van relevante kennis.

Ten slotte zal dit rapport breed worden verspreid onder relevante organisaties, zoals belangen- en cliëntenorganisaties, beroepsverenigingen en politieke partijen.

4. CONCLUSIES

Het doel van het project was het geven van een stimulans aan de participatie van een groep burgers die naar verhouding weinig deelneemt aan de politiek, namelijk mensen met een beperking (lichamelijk, psychisch of anderszins). Het project begon met dertig personen die interesse hadden om deel te nemen. Ongeveer vijftien deelnemers hebben wegens ziekte, psychische problemen of andere persoonlijke omstandigheden de activiteiten moeten beëindigen of tijdelijk stop moeten zetten. Uiteindelijk waren er ongeveer vijftien personen tot het eind toe in meer of mindere mate actief als deelnemer aan het project. Het betrof de deelnemers die politiek actief waren geworden (als kandidaat-raadslid, burgerraadslid of actief lid van een politieke partij) of zich als enthousiaste belangenbehartiger inzetten.

De vooraf gestelde doelen van het project zijn gerealiseerd. Er zijn ruim 20 mensen met een beperking geworven, getraind, begeleid en gecoacht in het politiek actief worden. Door middel van de activiteiten van de deelnemers zelf en het eindrapport vindt kennisdeling en -spreiding plaats. Het project verlaagde voor veel deelnemers de drempel om politiek actief te worden. Het liet hen zien en ervaren dat politiek niet moeilijk en onbereikbaar is, maar dat alle burgers eraan kunnen deelnemen.

Resultaten

Het project leverde drie resultaten op. In de eerste plaats werden de deelnemers zich meer bewust van de politiek en werd hun kennis erover vergroot. In de tweede plaats ondernamen zij (meer) activiteiten op het gebied van politiek en/of belangenbehartiging. In de derde plaats stelden zeven deelnemers zich kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. De meesten van hen werden of bleven actief als burgerraadslid. Eén deelnemer werd als gemeenteraadslid beëdigd.

Doordat de deelnemers meer kennis kregen over democratie en politiek zijn zij er zich meer in gaan interesseren. Hun zelfvertrouwen is toegenomen, waardoor de stap naar een politieke partij en politieke activiteiten kleiner werd.

Die activiteiten waren onder meer: zich oriënteren op en maken van een keuze voor een politieke partij; leveren van een bijdrage aan een verkiezingsprogramma; de functie vervullen van commissie/steunfractielid; zich kandidaat stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Andere deelnemers voelden zich door de opgedane kennis gesterkt in hun activiteiten op het gebied van belangenbehartiging. Zij leerden beter de weg in de gemeentelijke politiek.

Op het brede palet van volksvertegenwoordiging (politieke activiteiten) en belangenbehartiging ondernamen de deelnemers dus activiteiten waarmee zij een bijdrage leverden aan een meer representatieve democratie en aan de participatie van mensen met een beperking.

Beschouwing

Een belangrijk inzicht van het project was het belang van het bemoedigen van de deelnemers in een systematisch project, dat wil zeggen het gedurende langere tijd enthousiasmeren en ondersteunen. De deelnemers waren potentieel politiek geïnteresseerd toen zij zich aanmeldden voor deelname aan het project. Zonder die belangstelling en hun persoonlijke ambities hadden ze niet overwogen om politiek actief te worden. Velen moesten echter (kleine en grotere) drempels en aarzelingen overwinnen voordat zij daadwerkelijk actief konden worden. De diverse onderdelen van het project hielpen bij het zetten van die stappen.

Denk aan de kennis over democratie en politiek, de praktijkvoorbeelden van de gastsprekers, het uitwisselen van ervaringen met andere deelnemers en het periodiek klankborden over doelen en activiteiten. Belangrijk was de waardering voor hun idealen en activiteiten. Niet als een 'vrijwilliger' die wat leuke activiteiten doet, maar als een betrokken democratisch burger die talenten inzet voor een betere samenleving. Het gevoel en de waardering ertoe te doen als volwaardig burger bleek een sterke stimulans om politiek actief te worden.

5. AANBEVELINGEN

Op basis van de ervaringen en conclusies volgen hier vijf aanbevelingen aan de opdrachtgever, het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Neem de belemmeringen naar politieke

1. participatie weg

Mensen met een beperking hebben te maken met diverse belemmeringen als zij politiek actief willen worden: aarzelingen over de eigen kwaliteiten, onbekendheid met de te nemen stappen, ontbrekende faciliteiten, een soms onveilige omgeving en mogelijk nadelige inkomensgevolgen. Haal deze belemmeringen weg door onder meer: aanpassing van wet- en regelgeving over inkomensgevolgen van politieke functies en een goede beantwoording van vragen over inkomen en technische ondersteuningsmogelijkheden. Het nieuwe kennis- en informatiepunt kan hierin een belangrijke rol vervullen. Zeker als het niet alleen technische vragen beantwoordt, maar ook de mogelijkheid biedt van sparren of klankborden met ervaringsdeskundigen. Verleng de pilots waarmee (kandidaat)volksvertegenwoordigers hulpmiddelen kunnen aanschaffen.

Stimuleer politieke participatie door mensen met

2. een beperking, onder andere door rolmodellen

Het grote aantal aanmeldingen voor het project en het enthousiasme van de deelnemers lieten zien dat er een potentieel is aan belangstelling voor politiek bij mensen met een beperking. Voorwaarde voor velen is wel dat zij regelmatig gestimuleerd worden in hun belangstelling. Onderneem daarom acties om die politieke betrokkenheid te vergroten. Onder meer door: geven van informatie over mogelijkheden om politiek actief te zijn, bevorderen van aandacht bij politieke partijen en de inzet van rolmodellen. Vorm een groep van ervaringsdeskundige politici met een beperking (rolmodellen) die als maatje/mentor kan dienen voor mensen met een beperking die belangstelling hebben voor politiek, maar nog aarzelen en vragen hebben.

Faciliteer projecten waarin mensen systematisch

3. worden begeleid

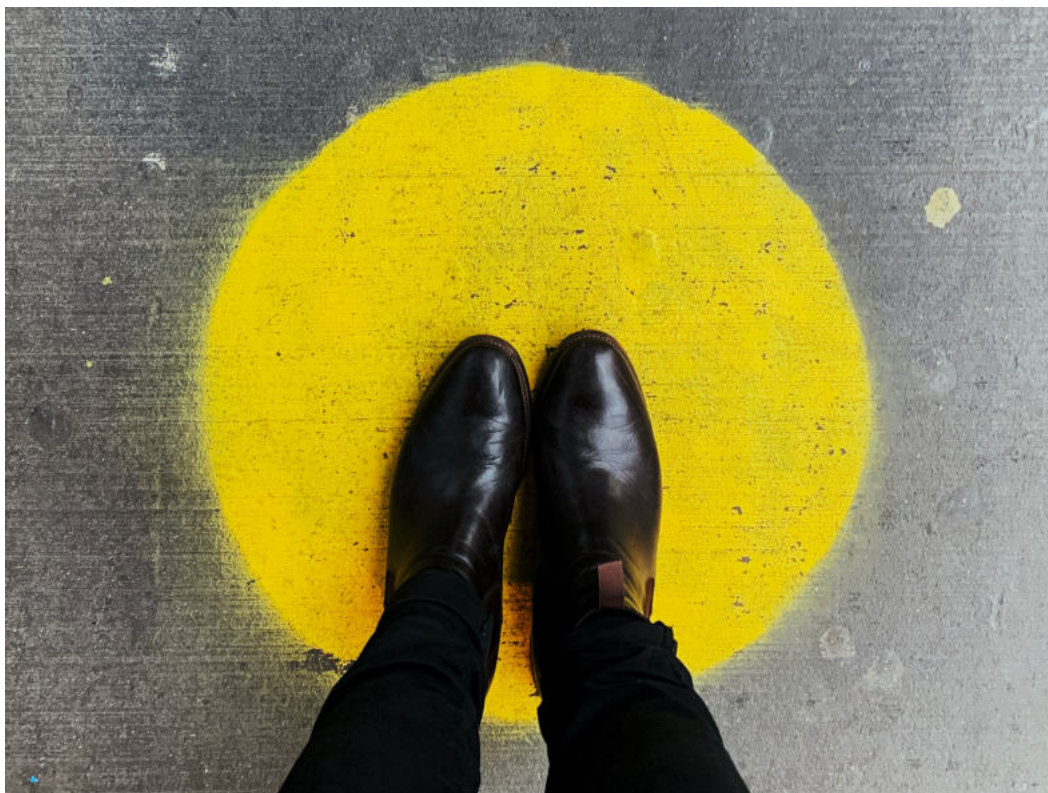
Mensen met een beperking (en ook vele andere burgers) hebben in beginsel wel belangstelling voor de democratie en de politiek, maar aarzelen om diverse redenen de stap te zetten. In het project in Gelderland is gebleken dat systematische begeleiding kan helpen enthousiasme te stimuleren en drempels te verlagen. Onderdelen van een dergelijk systematisch begeleidingsproject zijn: kennismakingsgesprekken over ambities; een training over politiek en democratie; begeleiding en advies over te nemen stappen; inleidingen door en adviesgesprekken met rolmodellen; periodieke bijeenkomsten voor het uitwisselen van ervaringen. Maak soortgelijke projecten ook in andere provincies mogelijk, met gebruikmaking van de ervaringen die in Gelderland zijn opgedaan, want dergelijke projecten vergroten de kennis van de politiek en verlagen de drempel om politiek actief te worden.

4. Stimuleer de opname van politieke participatie in de lokale inclusie agenda's

In de lokale inclusie agenda's besteden gemeenten veel aandacht aan diverse aspecten van toegankelijkheid en inclusie op diverse beleidsterreinen. Politieke participatie door mensen met een beperking komt echter zelden aan de orde. Terwijl politieke participatie een wezenlijk onderdeel is van democratisch burgerschap en een manier om veranderingen in de maatschappij te realiseren. De politiek kan immers betere randvoorwaarden creëren voor een meer inclusieve en toegankelijke samenleving waaraan iedereen kan meedoen. Stimuleer daarom dat gemeenten politieke participatie in hun lokale inclusie agenda's opnemen en dat zij, ook naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 toe, systematisch gaan werken aan meer politieke participatie door mensen met een beperking.

5. Waardeer ieders bijdrage aan de democratie en politiek

Veel deelnemers aan het project werden op diverse manieren en in brede zin (meer) politiek actief. Onder andere in een politieke partij, bij het opstellen van een verkiezingsprogramma, als burgerraadslid, in een verkiezingscampagne en in een plaatselijke werkgroep toegankelijkheid. Waardering van die bijdrage aan de samenleving en democratie, vanuit betrokken en actief burgerschap, is daarom op zijn plaats en vergroot hun enthousiasme en inzet. Erkenning van ieders waarde is immers een fundamentele menselijke behoefte. Spreek als ministerie daarom regelmatig waardering uit voor de politieke en maatschappelijke participatie van betrokken en actieve burgers. Zij dragen als democratisch burger bij aan de kwaliteit van onze democratie.

VERDER LEZEN

- <https://prodemos.nl/nieuws/cursus-politiek-actief-leidt-tot-manifest-voor-toegankelijke-politiek/>
- <https://www.politiekeambtsdragers.nl/ambt-in-praktijk/inclusief-en-divers-bestuur/actieplan-politieke-ambtsdragers-met-een-beperking>
- <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/02/03/aanjaagteam-gaat-aan-de-slag-voor-politieke-ambtsdragers-met-een-beperking>
- <https://meervrouwenindepolitiek.nl/2022/04/25/vacatures-leden-landelijke-werkgroep-toegankelijke-politiek/>
- [Aanjaagteam: stimuleren politieke participatie door mensen met een beperking \(zorgbelanginclusief.nl\)](#)
- <https://vng.nl/artikelen/handreiking-lokale-inclusie-agenda>
- <https://www.zorgbelang-drenthe.nl/politiek-actief-in-drenthe>

